

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ШТИК Юлія Іванівна

УДК 336.6

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Модель управління фінансовою стійкістю підприємства»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Юлія ШТИК

Керівник роботи
АБРАМОВА Ірина В'ячеславівна
к.е.н., доцент

Житомир – 2021

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
ШТИК Юлії Іванівни

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № ____ від «____» грудня 2021 р.

Завідувач кафедри _____

к.е.н., професор _____ Дмитро ДЕМА
«____» грудня 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти ШТИК Юлія Іванівна захистив (ла)
кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ Тетяна ТОВСТУХА
«____» грудня 2021 р.

АНОТАЦІЯ

Штик Ю.І. Модель управління фінансовою стійкістю підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2021.

В кваліфікаційній роботі здійснено обґрунтування способів управління фінансовою стійкістю підприємства. Проведено аналіз фінансової стійкості підприємства. Запропоновано шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, політика управління, ризик банкрутства, прогнозування фінансової стійкості, коефіцієнт автономії.

ABSTRACT

Shtyk Y. I. Management of financial stability at private joint-stock company. - Manuscript.

Qualifying work for a master's degree in specialty 072 «Finance, banking and insurance». - Polissya National University, 2021.

In the qualification work the substantiation of ways of management of financial stability of the enterprise is carried out. The analysis of financial stability of the enterprise is carried out. Ways to increase the financial stability of the enterprise are proposed.

Key words: financial stability, management policy, bankruptcy risk, financial stability forecasting, coefficient of autonomy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1 Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства	8
1.2 Політика управління фінансовою стійкістю підприємства	10
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ЖИТОМИРПРОМСПЕЦБУД»	13
2.1 Аналіз показників фінансової стійкості підприємства.....	13
2.2 Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Житомирпромспецбуд»	16
Висновки до розділу 2.....	18
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	19
3.1 Прогнозування показників фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд» методом екстраполяції тренду	21
3.2 Шляхи покращення системи управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Житомирпромспецбуд»	21
Висновки до розділу 3.....	24
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	26
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи обумовлена тим, що фінансова стійкість служить основою стабільного стану суб'єкта господарювання. Фінансово стійке підприємство здатне адекватно реагувати на виклики факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Саме тому дослідження цього явища є необхідним в умовах сучасності.

Варто зауважити, що наразі дослідженням різних аспектів фінансової стійкості підприємства присвячені роботи західних і вітчизняних вчених, зокрема: І.О. Бланка, В.Х. Бівера, Ф.Ф. Бутинця, І.В. Абрамової, Л.В. Недільської, О.О. Терещенка, Н. Холта Роберта, Ю.С. Цал-Цалко, О.Я. Стойка та інших вчених.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій¹ щодо удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємства.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких **завдань**:

- розкрити теоретичні основи управління фінансовою стійкістю підприємства;
- проаналізувати стан фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд»;
- здійснити оцінку ймовірності банкрутства підприємства;
- окреслити шляхи покращення системи управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Житомирпромспецбуд».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Житомирпромспецбуд».

Методи дослідження. У ході виконання дослідження були використані методи: теоретичного узагальнення, систематизації та формалізації (при дослідженні сутності управління фінансовою стійкістю та підходів до

визначення категорії «фінансова стійкість»); системно-структурного аналізу (при визначенні елементів механізму управління фінансовою стійкістю); аналізу відносних показників (коефіцієнтів); нормативний (для порівняння фактичних результатів діяльності підприємства із нормативними); статистико-економічний (при аналізі сучасного стану та тенденцій розвитку фінансової стійкості підприємства).

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження:

- узагальнено теоретичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства;
- здійснено оцінку ймовірності банкрутства підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані для оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- Штик Ю. І. Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд». *Збірник праць учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку»*, Том 2, Поліський університет, Житомир, 2021. С. 14-17.

- Штик Ю. І. Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства. Студентські наукові читання: 2020. *Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету*, 30 листопада 2020 р. Житомир: Поліський національний університет. 2020. С. 113-115.

- Штик Ю. І. Шляхи покращення системи управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Житомирпромспецбуд». Конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету. Житомир: Поліський національний університет. 2021.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 30 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 5 таблиць та 1 рисунок. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (50 найменування).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства

Забезпечення стабільного розвитку діяльності в умовах ринкової конкуренції є однією з головних проблем українських підприємств.

Необхідність визначення стійкості розвитку підприємства обумовлена не тільки потребою самого підприємства, але і його майбутніми партнерами, для яких надійність замовника і його фінансове благополуччя відіграють першочергову роль. Тому, підприємство має велику перевагу в порівнянні зі своїми конкурентами, якщо воно фінансово стійке, а саме перевага в отриманні позикових коштів, в залучення інвестицій, в підборі кваліфікованих кадрів або виборі постачальників. У той же час в компанії не виникає проблем з державою і суспільством, тому як податки і соціальні внески сплачуються своєчасно, робітники і службовці вчасно отримують заробітну плату, а акціонери свої дивіденди, банкам ж підприємство гарантує повернення кредитів і належних із них відсотків.

Розглядаючи фінансову стійкість підприємства, необхідно звернути увагу на те, що існує безліч підходів до визначення фінансової стійкості, оскільки значна кількість авторів акцентують увагу на різних аспектах даного терміну. Існує два основні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства:

- перший підхід - це визначення фінансової стійкості у вузькому сенсі, полягає в оптимальному співвідношенні між видами активів підприємства і джерелами їх формування;

- другий підхід - розгляд фінансової стійкості в широкому сенсі, як багатовимірне економічне явище, що містить у собі сукупність різних аспектів діяльності організації таких як фінансових, економічних, організаційних, техніко-технологічних.

Результати дослідження сутності поняття «фінансова стійкість» підприємства узагальнено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Результати дослідження сутності поняття «фінансової стійкості» підприємства у наукових працях

Автор	Визначення поняття «фінансової стійкості»
Савицька Г. В.	«здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів, які є гарантією його постійної платоспроможності та інвестиційної привабливості в межах допустимого рівня ризику» [5, с. 619]
Білик М. Д.	«стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення» [1, с. 305]
Кремень В. М.	«спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати, це здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ» [3, с. 100]
Ковальов А.І, Привалов В. П.	«фінансова незалежність підприємства, тобто здатність маневрувати власними коштами, достатня фінансова забезпеченість безперебійного процесу діяльності» [2, с. 249]
Притуляк Н. М.	«одна з комплексних характеристик фінансового стану, яка акумулює в собі результати управління фінансовими ресурсами на стадіях їх формування, розміщення і використання, і таким чином, обумовлює можливості підприємства в забезпеченні стійких темпів його економічного розвитку на основі стабільного зростання прибутку і капіталу» [4, с. 30]

Аналіз публікацій показав, що кожне з наведених визначень розглядає сутність фінансової стійкості з різних сторін. Одні автори проводять тісний взаємозв'язок з фінансовим станом, інші прирівнюють її до платоспроможності або ототожнюють з наявністю у підприємства власного капіталу. Але спільним в цих визначеннях те, що фінансова стійкість забезпечує розвиток підприємства, гарантуючи її постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість.

Варто відзначити, що поняття фінансової стійкості і платоспроможності досить близькі, однак не рівнозначні. Фінансова стійкість дозволяє зробити висновок про стан підприємства в довгостроковому періоді, оцінити структуру його капіталу в цілому, комплексно відображає виробничий і фінансовий

потенціал розглянутого суб'єкта бізнеса. Під платоспроможністю розуміється здатність підприємства своєчасно гасити свої платіжні зобов'язання в поточний момент за рахунок майна в грошовій формі [1, 3, 4, 5].

Таким чином, дослідивши точки зору різних авторів можна зробити висновок, що сутність фінансової стійкості будь-якого господарюючого суб'єкта полягає в можливості провадити господарську діяльність в умовах ризику і нестабільного бізнесового середовища з метою зростання прибутку власників, збільшення конкурентних переваг підприємства з урахуванням інтересів суспільства і держави. Але наявність різних підходів щодо теоретичного змісту поняття «фінансова стійкість» ще раз показують, що не існує єдиної концепції визначення цього терміну.

1.2. Політика управління фінансовою стійкістю підприємства

Для забезпечення успішної господарської діяльності підприємства в ринкових умовах, керівництво підприємства зобов'язане оцінювати фінансову стійкість підприємства, при цьому даний аналіз повинен проводитися не тільки по відношенню до власного підприємства, але і по відношенню до партнерів, постачальників, покупців, потенційних клієнтів і конкурентів.

Значення поняття "управління фінансовою стійкістю підприємства" різними науковцями трактується по-різному. Узагальнивши поняття, з'ясовано, що «управління фінансовою стійкістю підприємства становить систему заходів щодо розробки і реалізації методів управлінських рішень стосовно формування такого стану фінансових ресурсів, який би забезпечив підприємство постійним зростанням прибутку, платоспроможністю та кредитоспроможністю в короткостроковому та довгостроковому періодах, забезпечення наявності грошових коштів для оплати поточних зобов'язань, фінансових ресурсів для розвитку, забезпечення ліквідності підприємства, а також забезпечення фінансової стабільності, досягнення фінансової рівноваги підприємства в довгостроковому і короткостроковому періодах» [6].

Об'єктом управління фінансовою стійкістю є всі сфери господарської діяльності підприємства, що забезпечують функціонування в ринкових умовах. Суб'єктом управління виступає підсистема управлінського процесу, що включає в себе керівників і менеджерів, які координують фінансово-господарську діяльність підприємства. Метою управління фінансовою стійкістю є підтримка фінансової рівноваги, запобігання кризових ознак втрати стабільної платоспроможності, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості в умовах зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

Процес управління фінансовою стійкістю підприємства окремими вченими організовується по-різному. Основними етапами процесу управління фінансовою стійкістю підприємства є: «1. Планування фінансової стійкості підприємства. 2. Вибір та розробка методичних підходів оцінювання фінансової стійкості підприємства та виявлення проблемних місць. 3. Формування комплексу заходів щодо підтримання або підвищення рівня фінансової стійкості. 4. Реалізація заходів на практиці. 5. Контроль та прогнозування фінансової стійкості» [6].

В кожному сучасному підприємстві шляхом своєчасного, цілеспрямованого і компетентного управління цілим рядом факторів, які визначають результати всієї господарської діяльності даного підприємства, досягається стійкий фінансовий стан. Саме тому, після визначення рівня фінансової стійкості необхідно розробити і прийняти доцільні, раціональні і відповідні управлінські рішення, які забезпечать підтримку даного рівня стійкості або ж підвищать його.

Тому, можна виділити наступні основні варіанти підвищення фінансової стійкості на підприємстві: «приріст власного капіталу; зменшення необоротних активів (наприклад, за допомогою продажу або здачі в оренду невикористаних основних засобів); зниження величини запасів до оптимального рівня; створення резерву по сумнівних боргах; проведення короткострокових фінансових вкладень за рахунок нерозподіленого прибутку; вибір оптимального режиму оподаткування та інші» [8].

Для того щоб стабілізувати і підвищити рівень фінансового стану будь-якого підприємства потрібно організувати контроль над дебіторською заборгованістю, щоб згодом відбулося зменшення тривалості її обороту. Своєчасне повернення клієнтами грошових коштів дозволить підвищити швидко реалізовані активи, що, в результаті, призведе до стабілізації поточної ліквідності (тобто її значення буде перебувати в рекомендованому діапазоні), а відповідно це призведе до того, що дане підприємство зможе вчасно погашати свою кредиторську заборгованість і зменшить свої витрати за прострочення платежів в бюджет.

Висновки до розділу 1

1. Встановлено, що кожне підприємство повинно стежити за станом виробничих запасів, оскільки їх наднормативне накопичення вказує на зниження активності організації. А відповідно, це може привести до заморожування оборотного капіталу, уповільнення його оборотності, що у підсумку впливає на фінансову стійкість підприємства (відбувається її зниження), а також спостерігається погіршення всього фінансового стану підприємства. Збільшення оборотності запасів дозволить вивільнити кошти і використовувати їх відповідно до потребами підприємства.

2. Доведено, що формування і застосування механізму управління фінансовою стійкістю дозволить підприємству здійснювати моніторинг змін показників фінансової стійкості, збір і підготовку вихідних даних для аналізу, оцінки і контролю фінансової стійкості, а також дозволить прогнозувати майбутню зміну фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ЖИТОМИРПРОМСПЕЦБУД»

2.1. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Приватне акціонерне товариство "Житомирпромспецбуд" є юридичною особою та створене з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів. Товариство зовнішньо-економічної діяльності не здійснює, має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку із своїм найменуванням та кутовий штамп зі своїм найменуванням, знак для товарів та послуг, логотипи та інші реквізити, комерційне (фірмове) найменування.

Товариство самостійно здійснює господарську діяльність на принципах повного госпрозрахунку, самоокупності та самофінансування; веде оперативний, податковий та бухгалтерський облік, складає статистичну звітність тощо. Основні показники роботи підприємства виражені в балансі підприємства Ф-1 та звіті про фінансові результати Ф-2. На основі звітних даних нижче наведена табл. 2.1., де розраховані основні показники фінансового стану підприємства.

Таблиця 2.1

Загальна оцінка фінансового стану ПАТ "Житомирпромспецбуд"

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Зміна
Загальна вартість активів, тис. грн.	9 917,8	16 681,2	16 764,7	6 766,5
Вартість необоротних (постійних) активів, тис. грн.	7 646,2	13 201,1	12 399,1	4 700,6
Вартість оборотних (мобільних) активів, тис. грн.	2 271,6	3 480,1	4 365,6	2 065,9
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	1 358,5	3 087,4	4 073,1	2 714,6
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	581,2	1 702,7	1 323,3	-25,1
Власний капітал, тис. грн.	4 883,8	4 907,3	4 914,5	-296,6
Залучений капітал, тис. грн.	5 034,0	11 773,9	11 850,2	7 063,1
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	25	25	25	0

Після проведених розрахунків, які наведені у табл. 2.1, встановлено, що динаміка показників за три роки в цілому негативна, відбулося збільшення вартості майна в 2019 році. Це відбулося в основному за рахунок необоротних активів і оборотних коштів. Зростання оборотних активів у 2017 – 2019 рр. відбулося в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Це можна визнати негативною тенденцією, оскільки повільність розрахунків є важливим чинником сповільнення оборотності оборотних активів. Залучений капітал зріс у 2019 році в 2,3 рази порівнюючи з 2017 роком. Показник фондівіддачі, який характеризує ефективність використання ОЗ і відображає суму виробленої продукції (отриманого прибутку) на одну гривню ОЗ протягом досліджуваного періоду знизився та демонструє неефективність використання керівництвом підприємства основних засобів. Таким чином, рентабельність підприємства знижується впродовж досліджуваного періоду.

Для того, щоб зробити більш ґрунтовні висновки про стан платоспроможності досліджуваного підприємства, необхідно провести аналіз перспективної платоспроможності. Остання повинна відображати здатність підприємства розраховуватися за своїми боргами у довгостроковій перспективі. Тому, на мою думку, вона може бути оцінена на основі показників фінансової стійкості (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд»

Показники	2017р.	2018р.	2019р.	Зміна
Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	0,6	0,5	0,3	-0,3
Коефіцієнт фінансової залежності	1,7	2	3,4	1,7
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,3	-0,6	-1,7	-1,4
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,4	0,5	0,7	0,3
Коефіцієнт покриття поточний	0,7	0,5	0,3	-0,4
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	0,7	1	2,4	1,7
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	1,4	1	0,4	-1

Провівши розрахунки, можна зробити такі висновки:

- 1) на кінець досліджуваних років коефіцієнт автономії на ПрАТ «Житомирпромспецбуд» має низьке значення, тобто підприємство має високий рівень залежності від позикових джерел фінансування діяльності;
- 2) коефіцієнт фінансової незалежності з 2017 по 2019 рік збільшується, а це означає, що ПрАТ «Житомирпромспецбуд» можна вважати не стійким і фінансово залежним від кредиторів;
- 3) коефіцієнт маневреності власного капіталу підприємства має досить швидку, негативну тенденцію до зниження, тобто на підприємстві зменшувалася частка власного капіталу, яка використовувалася на потреби фінансування поточної діяльності;
- 4) значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу погіршилось, оскільки він виріс на 0,3 пункти у 2019 році. Такі зміни говорять про збільшення частки залученого капіталу в загальній валюті балансу, що свідчить про нездатність підприємства погасити борги за рахунок власних коштів;
- 5) за останні роки коефіцієнт покриття поточний має тенденцію до зниження. Оскільки вартість поточних активів не перевищує суму поточних зобов'язань, то підприємство не має змоги погасити свої поточні зобов'язання;
- 6) збільшення коефіцієнта співвідношення залучених і власних коштів свідчить про зростання залежності підприємства від кредиторів, а також про зниження фінансової стійкості підприємства;
- 7) значення коефіцієнта забезпечення власним капіталом за період 2017-2019 роки зменшилося, а отже структура капіталу є незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним.

2.2 Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Житомирпромспецбуд»

Дослідження праць вітчизняних науковців довело, що «у ринковій економіці банкрутство підприємств є досить поширеним явищем. Проте через відсутність достовірних методик діагностики та недосконалий фінансовий менеджмент багато із потенційно перспективних підприємств України стають потенційними банкрутами. Одним із головних завдань управління в конкурентному ринковому середовищі є виявлення загрози банкрутства і розробка заходів, спрямованих на подолання на підприємстві негативних тенденцій. Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей народного господарства, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні» [5, с. 619].

Проведемо оцінку ймовірності банкрутства підприємства за допомогою зарубіжних моделей на прикладі діючого підприємства (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Житомирпромспецбуд»

Модель	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Зміна
Альтмана	4,7	0,5	0,024	-4,676
Таффлера	0,9	0,4	0,2	-0,7
Ліса	0,09	0,047	0,035	-0,055
Спрінгейта	1,88	1,11	1,13	-0,75

Висновок. За моделлю Альтмана у 2017 році Z-показник є досить високим по зрівнянню з 2018 та 2019 роком, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства. Доцільно було б стверджувати, що для даного підприємства ймовірність банкрутства не загрожує. Але, як ми бачимо, різкий спад Z-показника у 2018 році відбувся за рахунок зниження низки показників фінансового стану підприємства. Значне збільшення обсягу позикового капіталу у 2018 та 2019 роках свідчить про високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Також спостерігається від'ємне значення робочого капіталу, тобто оборотні активи фінансуються за рахунок позикових джерел. З

метою фінансування діяльності недостатньо власних і довгострокових позик, воно змушене брати короткострокові кредити, що свідчить про передкризовий фінансовий стан. Зростання величини поточних зобов'язань, що не забезпечені відповідною величиною найбільш ліквідних активів призводить до зниження ліквідності у 2018-2019 роках.

За моделлю Таффлера показники $Z > 0,3$ за 2017 та 2018 роки, можна стверджувати, що за цією моделлю для ПрАТ «Житомирпромспецбуд» не існує жодних загроз банкрутства. Але в 2019 році цей показник знижується до 0,2, що відповідає граничному значенню високої ймовірності банкрутства. Ця модель дає високу ймовірність настання банкрутства, однак вона була створена для підприємств США та Канади. Оскільки її можна використовувати лише відносно до тих підприємств, які займаються котируванням своїх акцій на фондових біржах.

За моделлю Ліса можна спостерігати значний спад показника ймовірності банкрутства у 2,6 рази в 2019 році порівняно з 2017 роком, оскільки значення $Z < 0,037$, то існує висока ймовірність банкрутства підприємства. За моделлю Спрінгейта Z -показник знаходиться в межах не високої, але середньої ймовірності банкрутства за аналізований період, хоч і не значним чином знизився у 2018 році, оскільки нормативне значення $Z < 0,862$ - висока ймовірність неплатоспроможності. Якщо значення $Z > 2,45$, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство вважається фінансово надійним. Це свідчить про необхідність впровадження на підприємстві заходів раннього попередження банкрутства. Проте ця модель також має свої недоліки, основним з яких є те, що вона розроблялась для підприємств США та Канади і у деякій мірі може викривляти дійсну ситуацію.

Висновки до розділу 2

1. Проведене дослідження довело, що ПрАТ «Житомирпромспецбуд» є фінансово не стійким. Жоден коефіцієнт фінансової стійкості не відповідає рекомендованому нормативному значенню. Це свідчить, що підприємство не є фінансово стійким, має залежність від зовнішніх фінансуються джерел та і не здатне відповідати за своїми зобов'язаннями.

2. Проведені розрахунки за допомогою зарубіжних моделей дають підстави зробити висновок, що підприємство у 2019 році знаходиться в зоні ризику банкрутства і навіть в декілька разів має менше граничне значення високої ймовірності настання банкрутства. Тому необхідно провести ряд санаційних заходів для оздоровлення підприємства. Також, для здійснення найбільш точного прогнозу банкрутства потрібна така модель, у якій будуть ураховані умови проведення оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств, які базуються на стандартах бухгалтерського обліку і звітності України, даних статистичної, інформаційної бази українських підприємств, які мають власні особливості при здійсненні господарської діяльності в умовах фінансової кризи.

РОЗДІЛ 3.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Прогнозування показників фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд» методом екстраполяції тренду

Одним з найбільш поширених методів прогнозування соціально-економічних явищ і процесів є екстраполяція, тобто продовження тенденції і закономірностей, зв'язків і співвідношень минулого і сьогодення на майбутнє.

Основна мета даного прогнозу полягає в тому, щоб показати, до яких результатів можна прийти в майбутньому, якщо розвиток явища відбуватиметься зі швидкістю, прискоренням аналогічним минулого періоду. Якщо прогнозна оцінка виявиться незадовільною, то тенденція, яка склалася в минулому повинна бути змінена з урахуванням тих факторів, під впливом яких вона складається.

Тому, здійснимо прогнозування коефіцієнта автономії підприємства, використовуючи метод екстраполяції на основі оцінки фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд» табл.3.1

Таблиця 3.1

Динаміка показників фінансової стійкості у ПрАТ
«Житомирпромспецбуд» за 2017-2019 рр.

Показники	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2019р. порівняно з 2016р.	
					абсолютна зміна, +, -	відносна зміна, %
Коефіцієнт автономії	0,8	0,6	0,5	0,3	-0,5	37,5
Коефіцієнт фінансової залежності	2,3	1,7	2	3,4	1,1	147,8
Коефіцієнт покриття поточний	0,9	0,7	0,5	0,3	-0,6	33,3
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	0,4	0,7	1	2,4	2	600
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	1,9	1,4	1	0,4	1,5	21

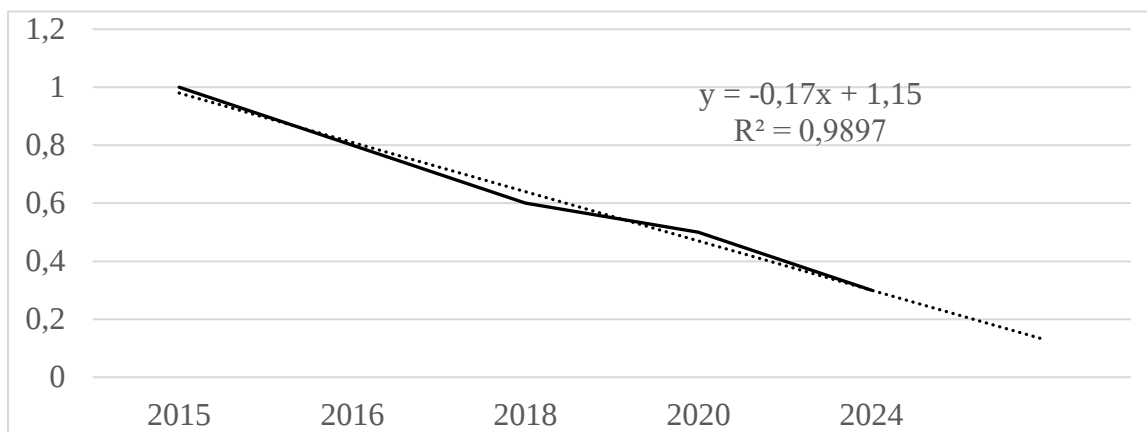

Рис.3.1 Прогнозування коефіцієнта автономії за допомогою тренду

В даному випадку, для такої тенденції, яка була виявлена впродовж одного року найкраще підходить лінійна лінія тренду з $R^2=0,9897$. За таких умов коефіцієнт автономії буде знижуватись у 2020 році за допомогою визначеного рівняння $y = -0,17x + 1,15$. Розрахувавши необхідні показники, можна зробити висновок, що модель є адекватною, оскільки отриманий коефіцієнт детермінації становить 0,9897, що свідчить про наявність тісного зв'язку між величиною власного капіталу у майні підприємства і часом. Коефіцієнт показує, що зниження величини власного капіталу (коефіцієнт автономії) на 96,43 % залежить від часу.

Отже, за допомогою отриманого рівняння можна прогнозувати рівень обсягу власного капіталу підприємства у майні підприємства (коефіцієнт автономії) на 2020 р. Виявлена тенденція розвитку обсягів власного капіталу протягом 2015 – 2019 рр. дозволяє припустити, що в 2020 році величина його зменшиться. Таким чином, за виявлених тенденцій маємо підстави стверджувати, що коефіцієнт автономії ПрАТ «Житомирпромспецбуд» у 2015-2020 рр. має негативну регресуючу тенденцію.

3.2 Шляхи покращення системи управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Житомирпромспецбуд»

Проведений аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд» свідчить про досить високий ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що визначає тип фінансової стійкості як нестійкий фінансовий стан. Також, на підприємстві досить різко зростає вартість основних засобів. Це призвело до того, що нормативним значенням не рівні усі коефіцієнти фінансової стійкості. До того ж, було виявлено, що підприємство у 2019 році знаходиться в зоні ризику банкрутства і навіть в декілька разів має менше граничне значення високої ймовірності його настання.

Підприємству постійно не вистачає коштів для ведення поточної діяльності. У зв'язку з вищесказаним перший захід щодо збільшення фінансової стійкості повинен стати роботою з дебіторською заборгованістю. Політика в галузі управління дебіторської заборгованості буде включати наступні основні кроки:

- проведення аналізу дебіторської заборгованості. Метою є виявлення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості;
- моніторинг і розподіл покупців на три групи, щоб застосувати до них три основні варіанти розрахунків (передплата, інші форми розрахунків, відстрочка платежу), при цьому необхідно враховувати три основні чинники обсяг продажів, платоспроможність кожного покупця, історія взаємин з кожним підприємством;
- визначення умов комерційного кредиту, якщо надається відстрочка платежу;
- оцінка можливостей використовувати вексель у разі відстрочення платежу та їх умов;
- оцінка ризиків виникнення сумнівної (простроченої та безнадійної) дебіторської заборгованості, визначення можливих збитків при цьому;

- оцінка ринкової вартості дебіторської заборгованості задля визначення розміру резервів по сумнівних боргах;
- визначення можливості продажу дебіторської заборгованості.

Проведення аналізу фінансової стійкості потрібно для того, щоб узгодити джерела прибуття і напрямки застосування власних коштів. У нинішній час важливий не тільки аналіз фінансової стійкості підприємства, але і складання плану по його вдосконаленню.

Розглянемо план необхідних заходів, до яких відноситься:

1. Розробка резервів з валового та чистого прибутку (збільшення у вартості майна частки власного капіталу, підвищення розміру джерел власних оборотних коштів).

2. Розробка заходів щодо прискорення оборотності оборотних коштів, зростанню забезпеченості власними оборотними засобами. Прискорення оборотності оборотних коштів призведе до звільнення тих коштів, які застосовуються в додатковому випуску товару та на інші цілі. При застосуванні цієї рекомендації у підприємства буде можливість надавати більшу кількість послуг, швидше її реалізовувати.

3. Зниження рівня витрат та зниження обсягу запасів (поліпшення рентабельності реалізації).

4. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості (безперебійність прибуття коштів від дебіторів, великий запас міцності за показниками платоспроможності).

Спосіб, який відрізняється практично повною відсутністю ризиків, полягає в підвищенні реального власного капіталу за допомогою накопичення нерозподіленого прибутку. Як на мене, ПрАТ «Житомирпромспецбуд» може зміцнити власну фінансову стабільність в короткостроковому періоді за рахунок:

- створення цінових знижок за умови негайної оплати наданих послуг;
- збільшення рівня цін на реалізовані послуги;
- реструктуризації кредиторських заборгованостей;
- підвищення величини власного капіталу;

- відстрочка розрахунків по внутрішньої кредиторської заборгованості;
- зниження адміністративно управлінських витрат.

Практична значимість запропонованих рекомендацій полягає в тому, що вони допоможуть здійснити перевищення доходів над витратами, поліпшити фінансову стійкість підприємства, привести її до стабільного стану та дозволять вільно маневрувати грошовими коштами.

Висновки до розділу 3

1. Встановлено, що коефіцієнт автономії на досліджуваному підприємстві буде знижуватись у 2020 році за допомогою визначеного рівняння $y = -0,17x + 1,15$. Розраховавши необхідні показники, можна зробити висновок, що модель є адекватною, оскільки отриманий коефіцієнт детермінації становить 0,9897, що свідчить про наявність тісного зв'язку між величиною власного капіталу у майні підприємства і часом. Коефіцієнт показує, що зниження величини власного капіталу (коефіцієнт автономії) на 96,43 % залежить від часу.

2. Отже, за допомогою отриманого рівняння можна прогнозувати рівень обсягу власного капіталу підприємства у майні підприємства (коефіцієнт автономії) на 2020 р. Виявлена тенденція розвитку обсягів власного капіталу протягом 2015 – 2019 рр. дозволяє припустити, що в 2020 році величина його зменшиться. Таким чином, за виявлених тенденцій маємо підстави стверджувати, що коефіцієнт автономії ПрАТ «Житомирпромспецбуд» у 2015-2020 рр. має негативну регресуючу тенденцію.

ВИСНОВКИ

1. На підставі виконаної роботи можна зробити висновок, що фінансова стійкість характеризується як стан рахунків підприємства, який гарантує його платоспроможність. Способи управління фінансами і фінансовою стійкістю повинні характеризуватися такими параметрами, щоб відповідати вимогам та тенденціям розвитку ринку і відповідати потребам підприємства. Фінансова стійкість підприємства залежить від фінансового потенціалу, який, в свою чергу, визначається обсягом власних, а також позикових коштів і залучених ресурсів, якими підприємство має можливість розпоряджатися.

2. В ході проведеного дослідження було з'ясовано, що управління фінансовою стійкістю підприємства становить систему заходів щодо розробки і реалізації методів управлінських рішень. За результатами аналізу фінансового стану і фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд» за 2017-2019 рр. були отримані наступні висновки: відбулося збільшення вартості майна в 2019 році в основному за рахунок необоротних активів і оборотних коштів. Зростання оборотних активів у 2017 – 2019 рр. відбулося в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Це можна визнати негативною тенденцією, оскільки повільність розрахунків є важливим чинником сповільнення оборотності оборотних активів.

3. Встановлено, що коефіцієнт фінансової незалежності з 2017 по 2019 рік збільшується, а це означає, що ПрАТ «Житомирпромспецбуд» можна вважати не стійким і фінансово залежним від кредиторів. Значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу погіршилось, оскільки він виріс на 0,3 пункти у 2019 році. Такі зміни говорять про збільшення частки залученого капіталу в загальній валюті балансу, що свідчить про нездатність підприємства погасити борги за рахунок власних коштів;

4. Доведено, що на підприємстві за останні роки коефіцієнт покриття поточний має тенденцію до зниження. Оскільки вартість поточних активів не перевищує суму поточних зобов'язань, то підприємство не має змоги погасити

свої поточні зобов'язання. Збільшення коефіцієнта співвідношення залучених і власних коштів свідчить про зростання залежності підприємства від кредиторів, а також про зниження фінансової стійкості підприємства. Значення коефіцієнта забезпечення власним капіталом за період 2017-2019 роки зменшилося, а отже структура капіталу є незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним.

5. Аргументовано, що, підприємству необхідно скласти план по вдосконаленню фінансової стійкості, а саме: здійснити аналіз дебіторської заборгованості задля виявлення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості, реструктурувати кредиторську заборгованість, а також підвищити власний капітал за допомогою накопичення нерозподіленого прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенъ Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства / Т.Г. Бенъ, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2019. – № 6. – С. 53–61.
2. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. Посібник. К. : КНЕУ, 2005. 592с.
3. Бойчак Т. М. Модель комплексної оцінки фінансової стійкості підприємств – [Електронний ресурс] /Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Бурденко І. М. Фінансова стійкість підприємств торгівлі та її забезпечення в умовах трансформації національної економіки / І.М. Бурденко // Вісник ОДЕУ. – 2018. – №2. – С.40–45.
5. Гапак Н. М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства / Н.М. Гапак, С.А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2017. – Вип. 2 (46). – С. 121–127.
6. Гізатулліна О. М. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методика оцінки / О.М. Гізатулліна // Прометей. – 2018. – № 2. – С. 239–244.
7. Городинська Д. Економічна стійкість підприємства / Д. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 10 (42). – С. 141–146.
8. Грабовецький Б. Є. Економіко-методичне забезпечення оцінки достатності фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах господарювання // Електронне наукове фахове видання. Серія «Глобальні та національні проблеми економіки». – Миколаїв. – 2018. – Вип. 10. – С. 516–520.
9. Данильчук І. В. Рефінансування дебіторської заборгованості як засіб підвищення платоспроможності підприємств на сучасному етапі / І.В. Данильчук // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 20 (1). – С. 58–63.
10. Довгань Л. Є. Стратегічна стійкість у системі стратегічного управління підприємством / Л.Є. Довгань, Г.А. Мохонько // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. – К.: Національна академія управління, 2017. – № 11 (113) – С. 115–122.

11. Домбровська Л. В. Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації структури капіталу / Л.В. Домбровська // Ефективна економіка. – 2017. – № 2. – С. 1–6
12. Єлецьких С. Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства / С.Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2017. – № 3-4(59-60). – С. 74–80.
13. Загородна О. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємств / О. Загородна, В. Серединська // Вісник ТНЕУ. – 2017. – № 3. – С. 20–24
14. Карпенко Г. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г.Карпенко // Економіка держави. – 2018. – № 1. – С. 61–62.
15. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : Монографія. / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак – Харків: «ИНЖЕК», 2019. – 144 с.
16. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства / Козлова О.С. // Молодий вчений. – 2017. – № 10 (50). – С. 914–918.
17. Копчак Ю. С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства / Ю.С. Копчак // Вісник Сумського державного університету. – 2019. – № 9. – С. 23–34.
18. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. / Коробов М.Я. – К.: Знання, 2017. – 378 с.
19. Косарева І. П. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства / І.П. Косарева, А.С. Бут // Молодий вчений. – 2017. – № 4. – С. 678–682.
20. Косарева І. П. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств / І.П. Косарева, Є.М. Удовика // Глобальні та національні проблеми економіки (електронне наукове видання). – 2018. – № 23. – С. 246–251
21. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / В. Костецький // Галицький економічний вісник. – 2019. – № 4(29). – С. 135–145.

22. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства / М. Котляр // Вісник ТНЕУ. – 2018. – № 4. – С. 120–124.
23. Кремень В. М. Оценка финансовой устойчивости предприятия. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 1. 107-116с.
24. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства / В. С. Марцин // Економіка. Фінанси. Право. – 2019. – № 7. – С. 26–30.
25. Масленніков Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : Монографія. / Є.І. Масленніков. – Одеса: Прес-кур'єр, 2019. – 316 с.
26. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. - К.: КНЕУ. - 1999. - 132 с.
27. Мисак Н. В. Стратегічні аспекти досягнення фінансової стійкості підприємства / Н.В. Мисак, О.І. Яценко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2019. – Вип. 15.5. – С. 384–389.
28. Нагорна І. В. Облікове забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємства /І.В. Нагорна // Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання. – Випуск 3. – Веб-сайт журналу: www.economyandsociety.in.ua. Мукачєво. – 2016. – С. 534–537.
29. Носова Є. А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства / А.Є. Носова // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. – № 2. – 2017. – С. 58-64.
30. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства /Т.А. Обущак // Актуальні проблеми економіки. – 2019. – № 9. – С. 92–100.
31. Овчаренко Р. В. Інформаційне забезпечення та методика оцінювання фінансової стійкості підприємства / Р. В. Овчаренко // Банківська справа. – 2019. – № 4. – С. 59–62.
32. Патута О. С. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства / О.С. Патута, К.Є. Пришко // Економіка і суспільство. – 2018. – № 2. – С. 323–327.

33. Плиса В. Й. Стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства / В.Й. Плиса // Фінанси України. – 2019. – № 11. – С. 36–42.
34. Поддєрьогін А. М. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : Монографія. / А.М. Поддєрьогін, Л.Ю. Наумова. – К.: КНЕУ, 2016. – 184 с.
35. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем. Економіка. Фінанси. Право. 2011. № 1 С. 26-31.
36. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем / Н.М. Притуляк // Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – № 1. – С. 26–31.
37. Пшик Б. І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву / Б.І. Пшик // Вісник НТУ. – 2017. – № 138. – С. 91–96.
38. Решитнякова А. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства / А.В. Решитнякова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – С. 139–144
39. Сейсебаєва Н. Г. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств / Н.Г. Сейсебаєва // Молодий вчений. – 2018. – № 11. – С. 678–681.
40. Супрун Н. О. Сутність та зміст поняття управління фінансовою стійкістю підприємства [Електронний ресурс] // Управління розвитком. - 2013. - № 16. - С. 69-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_16_29
41. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : Навч. посіб. / Ю.М. Тютюнник. – К.: Знання, 2018. – 815 с.
42. Філонич О.М. Управління фінансовою стійкістю підприємства / О.М. Філонич, Я.О. Дряпа // Економіка і регіон. – № 1 (32). – 2018. – С. 199–202
43. Фінансова санація підприємства / В. Фридинський, В. Плотніков, А. Дерев'янка // Вісник Національного технічного університета «ХПІ». – 2019. – № 8. – С. 79–83.
44. Фінансовий контролінг: Навч. посіб. / О.О. Терещенко Н.Д. Бабяк., А.Г. Соляник. – К.: КНЕУ, 2019. – 408 с.
45. Чепка В. В. Фінансова стійкість: сутність та фактори впливу / В.В. Чепка // Економіка і суспільство. – 2017. – С. 649–655

46. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 2. – С. 46–58.
47. Штик Ю. І. Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Житомирпромспецбуд». Збірник праць учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку», Том 2, Поліський університет, Житомир, 2021. С. 14-17.
48. Штик Ю. І. Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства. Студентські наукові читання: 2020. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 30 листопада 2020 р. Житомир: Поліський національний університет. 2020 122 с.
49. Штик Ю. І. Шляхи покращення системи управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Житомирпромспецбуд». Конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету. Житомир: Поліський національний університет. 2021.
50. Яловий Г. К. Концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства / Г.К. Яловий, Н.П. Бакеренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008, вип. 18.5 – С. 115-124.